

provincie **HOLLAND**
ZUID

Gedeputeerde Staten

Contact
G.W. de Jong
T 070 - 441 73 61
gw.de.jong@pzh.nl

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
Zie verzenddatum linksonder
Ons kenmerk
PZH-2018-641953647
Uw kenmerk

Bijlagen
3

Aan de leden van Provinciale Staten

Onderwerp
Realisatie Natuurnetwerk Nederland.

Geachte Statenleden,

In de op 10 december 2017 aan u gezonden brief van gedeputeerde Weber over de afhandeling van de toezeggingen met betrekking tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is aangegeven dat de businesscase voor het NNN-programma wordt geactualiseerd. Daarbij wordt meegenomen hoe het tempo van de realisatie van de ecologische verbindingen versneld kan worden. Ook wordt meegenomen of eerder gestart kan worden met de realisatie van de strategische reservering.

In het op 21 februari 2018 vastgestelde behandelvoorstel voor Motie 725 (Miljoenen voor winst & weidevogels) is aangegeven dat een deel van het provinciale grondbezit in voor weidevogels belangrijke gebieden ligt. Bepaald is dat de structurele inzet van provinciale grond voor weidevogelbeheer ook bij de actualisering van de businesscase NNN meegenomen zal worden.

De voorstellen voor wijziging van de realisatiestrategie voor het NNN-programma worden bij het Kaderbesluit Groen 2019 ter besluitvorming aan PS voorgelegd. Ter voorbereiding op dat besluit is bespreking van de inhoudelijke voorstellen in de vergadering van de Statencommissie Duurzame Ontwikkeling op 11 april 2018 geagendeerd.

In deze brief informeren wij u over de voorgenomen wijziging van de realisatiestrategie voor het NNN-programma. Ook informeren wij u over de stand van zaken voor de afhandeling van de overige toezeggingen voor het NNN.

Voorstellen voor wijziging van de realisatiestrategie voor het NNN-programma

Ter voorbereiding op de toegezegde voorstellen is de NNN businesscase geactualiseerd en is met de interne en externe partners besproken wat de risico's zijn die de tijdige realisatie van het NNN bedreigen. Op basis hiervan zijn de onderstaande voorstellen geformuleerd, conform de lijn: vertellen, voorspellen, versnellen. Zo wordt het vertellen verbeterd door de resultaten en de programmering op de Staat van Zuid-Holland te presenteren. Het financiële overzicht voor het

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9 en de buslijnen
90, 385 en 386 stoppen
dichtbij het
provinciehuis. Vanaf
station Den Haag CS is
het tien minuten lopen.
De parkeerruimte voor
auto's is beperkt.

NNN-programma, zoals dat jaarlijks wordt gepresenteerd in het Programma Zuid-Hollands Groen (PZG) laten we 1:1 aansluiten op de begroting. Ook wordt één Reserve Natuur Netwerk Nederland ingesteld, dat geeft overzicht. PZH neemt als netwerkende overheid de lead bij het starten van gebiedsprocessen en indien nodig neemt PZH het voortouw bij de realisatie. Zo kan scherp geprogrammeerd worden. Hierdoor wordt het voorspellend vermogen van de begroting verbeterd. Het draagt ook bij aan de gewenste versnelling van de realisatie. Dat is nodig om conform de afspraken met het Rijk de realisatie van het NNN per 2027 af te ronden. Om die deadline te halen is het voorstel om niet pas in 2021, maar nu al te starten met de uitvoering van de strategische reservering. Ook wordt extra geïnvesteerd in de ecologische verbindingen. Tenslotte wordt de realisatie van weidevogeldoelstellingen en iconsoorten versneld door een extra investering.

De financiële consequenties van alle voorstellen zijn verwerkt in het financiële overzicht. Dat is onder de voorstellen opgenomen.

1. Loslaten van de getrapte programmering

In de huidige, in 2014 door PS vastgestelde, Uitvoeringstrategie is een getrapte programmering opgenomen. In 2016 is het budgettaire kader voor de periode tot en met 2020 is vastgesteld. In de Uitvoeringstrategie is afgesproken dat de laatste fase (2021-2027) in 2021 wordt geprogrammeerd. Met betrekking tot de strategische reservering is in de Uitvoeringstrategie opgenomen dat hiermee gestart wordt, nadat duidelijkheid is over de financiering hiervan. Deze projecten werden om die reden geprogrammeerd vanaf 2021.

Voor de NNN-onderdelen gelden nu, conform de Uitvoeringstrategie en de in 2016 vastgestelde Voortgangsrapportage, de onderstaande realisatieperiodes:

NNN-onderdeel	Afgerond per
Gouwe Wiericke	2021
Krimpenerwaard	2021
Overige NNN	2021
Strategische reservering	2027
Ecologische verbindingen (prioriteit 1 en 2)	2021

Voor Gouwe Wiericke en Krimpenerwaard geldt dat de realisatieperiode ambitieus is. Met de Stuurgroep Krimpenerwaard zijn in 2017 aanvullende afspraken gemaakt om de deadline te kunnen halen.

De volgende NNN-onderdelen zijn nu nog niet (volledig) opengesteld voor PZH-financiering:

- Strategische reservering.
- Voor de Ecologische verbindingen met prioriteit 2 is nu slechts voor 50% van de PZH-cofinanciering dekking opgenomen in de begroting.
- Ecologische verbindingen met prioriteit 3 zijn nog niet opengesteld.

Op basis van de ervaringen met betrekking tot de realisatie van het NNN constateren wij samen met de partners in de regio dat verwerving en inrichting veel tijd vergt, zeker als er een laatste perceel onteigend moet worden. Voor de realisatie van de strategische reserveringen, waarvoor het proces nog moet starten, moet rekening gehouden worden met een doorlooptijd van 7-8 jaar. Er van uitgaande dat het NNN per 2027 gerealiseerd moet zijn, moet uiterlijk per 2019 gestart worden met het gebiedsproces.

Voor de ecologische verbindingen met prioriteit 1 en 2 constateren we dat de realisatie achterloopt op de planning. Daarnaast geldt dat er voor de ecologische verbindingen met prioriteit 3 nog geen budget is vastgesteld en nog geen start gemaakt is met de realisatie. Voor de totale restantopgave voor de ecologische verbindingen is afronding per 2021 derhalve niet realistisch.

Voor het efficiënt organiseren van de realisatie van de totale NNN-restantopgave, inclusief de ecologische verbindingen is het wenselijk om met de partners in de regio in één keer afspraken te maken.

Het wijzigingsvoorstel voor het Kaderbesluit Groen 2019 is:

- De huidige fasering (2016-2020 en 2021-2027) laten vervallen en de financiering vanuit PZH openstellen voor de totale NNN-restantopgave (2018-2027).
- Per 2019 starten met de uitvoering van de Strategische reservering en de nu nog niet opengestelde onderdelen van de Ecologische verbindingen (exclusief prioriteit 3 / zie ook voorstel nr. 3). Hiervoor wordt de Strategische reservering toegevoegd aan het onderdeel Overige NNN. Dit wordt verwerkt in de VRM.
- De eindtermijn voor de realisatie van de onderdelen Overige NNN en Ecologische verbindingen vaststellen op 2027.

2. Voortouw PZH voor de resterende NNN-opgave

In de huidige door PS vastgestelde uitvoeringstrategie is de lijn dat de NNN-ontwikkelopgave in samenwerking met regionale partners tot stand komt en dat het cruciaal is dat netwerkpartners ook verantwoordelijkheid nemen voor de realisatie. De inzet is om samen met de regionale partners te komen tot een afronding van het NNN. In de uitwerking van de afspraken met de partners zal duidelijk worden welke verantwoordelijkheid het gebied zelf wil oppakken. Ook is bepaald dat de provincie in het uiterste geval een trekkersrol gaat vervullen bij de aanleg van verbindingen met prioriteit 1, indien vaststaat dat daarvoor bij de gebiedspartijen geen mogelijkheden bestaan.

We constateren dat voor de belangrijke en omvangrijke NNN-onderdelen Krimpenerwaard en Gouwe Wiericke gebiedsovereenkomsten zijn afgesloten en dat de regionale partners, binnen de door de provincie bepaalde kaders, de verantwoordelijkheid nemen voor de realisatie van het NNN. De overige onderdelen van de NNN-opgave zijn veel kleiner in omvang en liggen meer versnipperd. Voor deze onderdelen zijn slechts in beperkte mate regionale initiatiefnemers gevonden. Dit is een risico voor het tijdig succesvol voltooien van de ontwikkelopgave. De netwerkpartners geven aan dat bereidheid is om mee te werken aan de realisatie van het NNN. De partners missen echter de kennis, de capaciteit en / of de financiën om het initiatief te nemen.

Voor de resterende NNN-opgave vragen ze aan de provincie om actief regie te nemen en de gebiedsprocessen te starten. Gaandeweg kunnen de partners dan het initiatief (voor onderdelen) overpakken.

Het wijzigingsvoorstel voor het Kaderbesluit Groen 2019 is:

- De provincie neemt het voortouw om het gebiedsproces te starten voor de projecten waarvoor nog geen externe initiatiefnemer is. De inzet blijft dat de netwerkpartners hun verantwoordelijkheid nemen voor de realisatie.
- In het uiterste geval neemt PZH een trekkersrol bij de realisatie van de restantopgave NNN (inclusief ecologische verbindingen), indien vaststaat dat daarvoor bij de gebiedspartijen geen mogelijkheden bestaan.

3. Risicoreservering

In de huidige situatie is de post Strategische reservering de risicoreservering voor het NNN-programma. Wanneer (conform bovenstaande voorstellen) besloten wordt om te starten met de realisatie van de strategische reservering, dan valt deze risicoreservering weg en moet er een nieuwe risicoreservering worden opgenomen.

In de geactualiseerde NNN-businesscase wordt al rekening gehouden met diverse risico's:

- de kosten voor verwerving, inrichting en proces zijn geïndexeerd, ook is rekening gehouden met onvoorziene kosten;
- aan de dekking kant is voor de Grond-voor-grond opbrengsten een risicoreservering van ca. 10 mln. opgenomen.

Er is dus ruimte om eventuele financiële tegenvallers op projectniveau op te vangen. Voor het geval er sprake is van financiële tegenvallers op programmaniveau is een NNN-risicoreservering opgenomen van in totaal € 25 mln. Dat kan bijvoorbeeld aangesproken worden wanneer de resultaten met betrekking tot zelfrealisatie structureel tegenvallen en er op grotere schaal gronden tegen volledige schadeloosstelling aangekocht moeten worden.

Deze risicoreservering kan ook aangesproken worden voor het specifieke risico met betrekking tot de Leenherenpolder. Op 21 februari 2018 is door de Raad van State bekend gemaakt dat het Rijk een nieuw besluit moet nemen over de aanwijzing van het Natura 2000-gebied Haringvliet. Het eerdere besluit om de Leenherenpolder buiten dat gebied te houden, heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in een uitspraak vernietigd. Het Rijk krijgt van de Raad van State twintig weken de tijd om een nieuw aanwijzingsbesluit over het gebied Haringvliet te nemen. PZH is eigenaar van de gronden in de Leenherenpolder. Deze gronden zijn nu als Grond-voor-grond opgenomen in de businesscase voor het NNN. Het uitgangspunt was dat de gronden op termijn tegen agrarische waarde verkocht worden ten behoeve van de financiering van het NNN. Wanneer het Rijk besluit om de Leenherenpolder binnen het Natura 2000 gebied Haringvliet te brengen, dan is de verkoop tegen agrarische waarde niet meer mogelijk. Ook krijgt PZH dan te maken met inrichtingskosten. Hoe groot het financiële risico precies is hangt af van de Natura 2000 doelen de begrenzing die voor het gebied worden bepaald. Mede op basis van

de eerste berekeningen voor het gebiedsinitiatief voor de Leenherenpolder gaan we er van uit dat het risico maximaal € 10 mln. bedraagt.

Met betrekking tot de risicoreservering en de tijdige bijsturing van het NNN-programma is van belang dat de NNN-businesscase jaarlijks up-to-date gehouden wordt. Via het Programma Zuid-Hollands Groen en de Begroting wordt jaarlijks de meerjarenprogrammering, inclusief de financiële stand van zaken gepresenteerd. Jaarlijks kunnen GS en PS het NNN-programma bijsturen.

Het wijzigingsvoorstel voor het Kaderbesluit Groen 2019 is:

Een risicoreservering van € 25 mln. in de businesscase NNN op te nemen. Als onderdeel van de dekking voor de risicoreservering wordt het geraamde budget (€ 8,3 mln.) voor de realisatie van de ecologische verbindingen met prioriteit 3 opgenomen; de financiering hiervoor wordt dus nog niet opengesteld.

4. Hoger percentage provinciale cofinanciering voor ecologische verbindingen

In de huidige door PS vastgestelde uitvoeringsstrategie zijn de nog te realiseren ecologische verbindingen in prioriteiten onderverdeeld:

- Prioriteit 1: Ecologische verbindingen die substantieel bijdragen aan het realiseren van de internationale natuur- en waterdoelen.
- Prioriteit 2: Ecologische verbindingen die van groot belang zijn voor de biodiversiteit in Zuid-Holland en tevens sterk bijdragen aan andere doelen zoals water, recreatie of landschap.
- Prioriteit 3: Ecologische verbindingen die van minder belang zijn voor de biodiversiteit in Zuid-Holland maar vooral bijdragen aan andere doelen zoals water, recreatie of groene geleiding.

Verder is bepaald dat in de periode 2014-2021 de inspanningen uitsluitend gericht zijn op het realiseren van de ecologische verbindingen met prioriteiten 1 en 2. Deze prioritering zal worden gehanteerd bij het bepalen van de provinciale inzet en bij het toekennen van de provinciale (co)financiering. Als eerste zal worden gestart met verbindingen waarvoor de gebiedspartijen verantwoordelijkheid willen nemen. In het uiterste geval zal de provincie een trekkersrol vervullen bij de aanleg van verbindingen met prioriteit 1 indien vaststaat dat daarvoor bij de gebiedspartijen geen mogelijkheden bestaan.

De huidige uitvoeringstrategie is dat voor verbindingen in prioriteit 1 en 2 een subsidie van 50 % mogelijk is. De reden dat gekozen is voor 50% cofinanciering is dat externe partijen een nadrukkelijk belang kunnen hebben bij de realisering van ecologische verbindingzones.

We constateren dat de realisatie van de ecologische verbindingen ver achterblijft bij de programmering. Dit wordt mede veroorzaakt door het hierboven beschreven knelpunt, dat netwerkpartners de kennis, de capaciteit en / of de financiën missen om het initiatief te nemen. Dat deels kan opgelost worden door als provincie het voortouw te nemen en het gebiedsproces te starten. Aanvullend daaraan kan het voor de netwerkpartners aantrekkelijker gemaakt worden om

het initiatief voor de realisatie van een verbinding te nemen, door het percentage provinciale cofinanciering te verhogen.

Voorgesteld wordt om de volgende nieuwe percentages te hanteren:

- Prioriteit 1: 85% (analoog aan particulier natuurbeheer)
- Prioriteit 2: 70% (hoger percentage dan in de huidige situatie, om een impuls te genereren)
- Prioriteit 3: 50% (percentage is gelijk aan de huidige situatie voor prioriteit 1 en 2)

Hieronder een overzicht met de financiële consequenties voor de verschillende percentages, met gearceerd de voorgestelde percentages.

	50% subsidie	70% subsidie	85% subsidie
Prioriteit 1	(€ 5,1)	(€ 7,1)	€ 8,6
Prioriteit 2	(€ 9,8)	€ 13,7	(€ 16,7)
Prioriteit 3	€ 8,3	(€ 11,57)	(€ 14,1)

Voor ontsnipperende maatregelen in provinciale infrastructuur was tot nu toe niets opgenomen, waardoor per geval ad hoc financiering gevonden moet worden. Het voorstel is om hiervoor € 2 mln. op te nemen in de NNN-businesscase.

Het wijzigingsvoorstel voor het Kaderbesluit Groen 2019 is:

- De PZH cofinanciering voor prioriteit 1 te verhogen naar 85%
- De PZH cofinanciering voor prioriteit 2 te verhogen naar 70%
- € 2 mln. te reserveren voor ontsnipperende maatregelen in provinciale infrastructuur

5. Voorstel realisatie weidevogeldoelstellingen op PZH-grond

In de Statencommissie Duurzame Ontwikkeling van 27 september 2017 is afgesproken dat Gedeputeerde Staten in het Kaderbesluit Groen 2019 een voorstel opneemt over de realisatie van weidevogeldoelen / natuurdoelen op daarvoor relevante gronden die provinciaal eigendom zijn. Vanuit PS is specifiek gevraagd om een voorstel op te nemen voor het perceel in eigendom van de provincie naast het bijzonder bosperceel "NatuurRijk" in Ouderkerk a/d IJssel.

Met betrekking tot de realisatie van weidevogeldoelen / natuurdoelen op provinciaal grondeigendom wordt het volgende voorgesteld.

Er is bepaald welke gronden kansrijk zijn voor de realisatie van weidevogeldoelen. Daarvoor zijn alle bij PZH in eigendom zijnde percelen binnen het *Leefgebied open grasland* geselecteerd die binnen 200 meter afstand liggen van gronden met weidevogelbeheer (zowel NNN met een weidevogeldoelstelling als agrarisch natuurbeheer voor weidevogels). Samen met de regiopartners is bepaald op welke percelen er concrete kansen liggen voor het realiseren van weidevogeldoelen. Hierbij is de inzet dat naast de extra inzet van PZH er ook extra inzet is van de regiopartners. Gezamenlijk is in totaal ca. 230 hectare geselecteerd in de volgende regio's:

- Zoetermeerse Meerpolder: de gemeente Zoetermeer heeft bij de Landschapstafel een plan ingebracht om voor realisatie van weidevogeldoelen en waterberging 14 hectare grond aan te

kopen, aangrenzend aan PZH-eigendom. PZH bezit 10 hectare die hier aanvullend op ingezet kan worden.

- Tempelpolder Zuid (Reeuwijk): de gemeente Bodegraven werkt aan een inrichtingsplan t.b.v. de realisatie van weidevogeldoelen. PZH bezit 24 hectare die hierbij ingezet kan worden.
- Zuidpolder (Delfgauw): de gemeente Pijnacker-Nootdorp en Staatsbosbeheer bezitten gezamenlijk ca. 45 hectare waarvoor een plan opgesteld wordt voor duurzaam weidevogelbeheer. PZH bezit 38 hectare die ingezet kan worden.
- Boterhuispolder (Warmond): de gemeente Teylingen en de gemeente Leiderdorp bezitten samen 43 hectare waarvoor ze een plan voor duurzaam weidevogelbeheer opstellen. PZH bezit 10 hectare die ingezet kan worden.
- Geerweg, vlakbij Donkse Laagten (Alblasserwaard): de PZH-gronden zijn nu onderdeel van een gebiedsdeal om een ecologische verbinding aan te leggen. Wanneer er na de gebiedsdeal nog PZH-gronden overblijven, dan moet beoordeeld worden of deze kansrijk zijn voor de realisatie van weidevogeldoelen.
- Krimpenerwaard: In overleg met het agrarisch collectief Krimpenerwaard is ca. 50 hectare PZH-grond geselecteerd bij Schoonhoven die kansrijk zijn voor de realisatie van weidevogeldoelen. Er zijn meer PZH-gronden (ca. 100 hectare) met potentie voor weidevogels. Deze worden voorlopig echter vastgehouden als mogelijke ruilgrond voor het NNN Krimpenerwaard..

In 2018/2019 werken de gemeenten en collectieven de weidevogelplannen verder uit. Op basis daarvan worden afspraken gemaakt over de uitvoering van de weidevogelplannen. Die afspraken gaan onder andere over het uitvoeren van inrichtingsmaatregelen, het toekomstig beheer, eventuele overdracht van grond en de financiën.

Onze inzet is dat bij het opstellen van bovenstaande plannen ook rekening gehouden wordt met de provinciale iconsoorten vanuit het soortenbeleid. Een aantal iconsoorten heeft hetzelfde leefgebied als de weidevogels. Deze soorten, zoals zwarte stern, groene glazenmaker en argusvlinder, kunnen met relatief weinig extra inspanning meeliften met de maatregelen voor de weidevogels.

Het voorstel is om vooruitlopend op de uitvoering van de bovenstaande plannen voor het jaar 2019 in de geselecteerde gebieden alvast weidevogelvoorwaarden (beperking mestgift en aangepaste maaidatum en/of beweidingsdichtheid) op te nemen in de pachtovereenkomsten.

Het is in deze fase nog moeilijk precies te bepalen wat de financiële consequenties voor PZH zijn. Het voorstel is om kaderstellend € 10 mln. in de businesscase NNN te reserveren voor de realisatie van weidevogeldoelen / iconsoorten op de geselecteerde provinciale gronden. Dit bedrag is voor de gedeelde pachtinkomsten, de waardedaling van de grond en eventuele inrichtingsmaatregelen.

Het wijzigingsvoorstel voor het Kaderbesluit Groen 2019 is:

- In de businesscase NNN € 10 mln. opnemen voor de realisatie van weidevogeldoelen / icoonsoorten op PZH-gronden.

Met betrekking tot de percelen in eigendom van de provincie naast het bijzonder bosperceel "NatuurRijk" in Ouderkerk a/d IJssel wordt het volgende voorgesteld.

Bij de hierboven genoemde selectie van percelen die kansrijk zijn voor het realiseren van weidevogeldoelen zijn deze percelen niet geselecteerd. Met de Stuurgroep Krimpenerwaard is afgestemd of het een potentiële 'uitdeuklocatie' is voor de NNN-opgave voor de Krimpenerwaard. Dat is niet het geval, omdat de percelen een kleine enclave vormen in het landbouwgebied en niet direct aansluiten op de begrensde NNN en daarvan te geïsoleerd liggen. Er zijn echter wel kansen voor het realiseren van een stapsteen. Daarmee ontstaat een kans voor het vergroten van de biodiversiteit in het landelijk gebied van de Krimpenerwaard terwijl het perceel in agrarisch gebruik kan blijven en het waterpeil niet wordt aangepast. De Krimpenerwaard is van belang voor een aantal icoonsoorten vanuit het soortenbeleid. Voor deze icoonsoorten is het NNN van belang, maar ook stapstenen en groenblauwe dooradering zijn belangrijk. Door het vergroten van de watergang en het aanleggen van een natuurvriendelijke oever kan leefgebied voor de icoonsoorten zwarte stern, groene glazenmaker en argusvlinder worden gemaakt. Met de grond die vrijkomt kan de agrarische gebruiksfunctie op de percelen verbeterd worden. Ook kan het toegangspad naar het bosperceel verbeterd worden. De percelen zouden in 2019 ingericht en verkocht kunnen worden, met de verplichting om de watergang / natuurvriendelijke oever in stand te houden. Voor het beheer kan de eigenaar aanspraak maken op een SNL-subsidie voor landschapselementen. De inrichtingskosten kunnen gefinancierd worden uit het bovengenoemde budget voor weidevogels / icoonsoorten.

6. Aanpassing normbedrag voor inrichting per beheertype

Voor de inrichtingsmaatregelen voor alle beheertypen geldt nu een generiek een maximum van 15.000 euro per hectare. Dat is voldoende voor de 'goedkopere' beheertypen, zoals kruiden- en faunarijck grasland. Maar voor de beheertypen waarvoor duurdere inrichtingsmaatregelen nodig zijn, zoals schraalland en moeras, is 15.000 euro onvoldoende. In de huidige situatie moet een initiatiefnemer een substantieel deel zelf financieren, daardoor is er minder animo om deze duurdere beheertypen te realiseren. Het voorstel is om hiervoor het maximaal te subsidiëren bedrag te verhogen, t.b.v. een realistische begroting. Voorgesteld wordt om de onderstaande bedragen per beheertype te hanteren:

Natuurbeheertype	Normbedrag per hectare
N04.02 Zoete plas	68.000
N04.03 Brak water	68.000
N05.01 Moeras	45.000
N08.02 Open duin	20.000
N08.03 Vochtige duinvallei	60.000
N10.01 Nat schraalland	46.000

N10.02 Vochtig hooiland	44.000
N11.01 Droog schraalgrasland	23.000
N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland	15.000
N12.03 Glanshaverhooiland	15.000
N12.04 Zilt grasland	22.000
N12.05 Kruiden- of faunarijke akker	15.000
N12.06 Ruigteveld	15.000
N13.01 Vochtig weidevogelgrasland	15.000
N13.02 Wintergastenweide	15.000
N14.02 Hoog- en laagveenbos	30.000
N14.03 Haagbeuken- en essenbos	29.000
N15.01 Duinbos	29.000
N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos	28.000
N16.02 Vochtig bos met productie	26.000

7. Wijziging begrotingindicatoren

Voor het NNN zijn drie prestatie-indicatoren bepaald:

- Jaarlijkse groei van het aantal ha grond die voor NNN beschikbaar is ten opzichte van de opgave
- Jaarlijkse groei van het aantal ha nieuw ingericht natuurgebied ten opzichte van de opgave
- Jaarlijkse groei van het aantal kilometer nieuwe provinciale ecologische verbindingen ten opzichte van de opgave

In het kader van de actualisatie van de NNN-businesscase is voor de totale NNN-restantopgave een GIS-kaart gemaakt. Geconcludeerd is dat de GIS-kaart bruto hectares (percelen, inclusief sloten) voor de restantopgave aangeeft en dat dit aansluit bij de huidige businesscases voor de NNN-onderdelen. Het sluit ook aan bij de systematiek om met bruto hectares te werken bij de provinciale rapportage over de voortgang van de realisatie van het NNN naar het Rijk. Voor de Krimpenerwaard is in de huidige businesscase echter gewerkt met netto hectares (percelen zonder de sloten). Het is van belang dat de GIS-kaart en de NNN-businesscase 1:1 aansluiten, daarom wordt voorgesteld voor de Krimpenerwaard ook de bruto hectares te hanteren. Dit heeft alleen betrekking op het administreren van de hectares, er zijn geen financiële gevolgen.

Voor de indicator voor de ecologische verbindingen geldt dat de restantopgave in kilometers tot nu toe berekend is op basis van:

- 100% van de ecologische verbindingen met prioriteit 1
- 50% van de ecologische verbindingen met prioriteit 2
- 0% van de ecologische verbindingen met prioriteit 3

Conform bovenstaande voorstellen worden de ecologische verbindingen met prioriteit 1 en 2 voor 100% opengesteld. De begrotingindicator moet hierop aangepast worden.

Het wijzigingsvoorstel voor het Kaderbesluit Groen 2019 is:

- De totale restantopgave per 2018 voor de indicator 'Jaarlijkse groei van het aantal ha grond die voor NNN beschikbaar is ten opzichte van de opgave' wordt 1.478 hectare.
- De totale restantopgave per 2018 voor de indicator 'Jaarlijkse groei van het aantal ha nieuw ingericht natuurgebied ten opzichte van de opgave' wordt 3.314 hectare.
- De totale restantopgave per 2018 voor de indicator 'Jaarlijkse groei van het aantal kilometer nieuwe provinciale ecologische verbindingen ten opzichte van de opgave' wordt 113 kilometer.

8. Aanpassing NNN-tabel

De huidige financiële tabel over de NNN-programmering sluit niet 1:1 aan op de PZH-begroting. De post 'bijdragen van derden' is in de huidige tabel verwerkt, maar dat is geen dekkingbron die via de PZH-begroting loopt. Conform de lijn vertellen, voorspellen, versnellen is het voorstel is om de bijdrage derden uit de NNN-tabel te halen en apart te presenteren, zodat:

1. In het kader van 'vertellen' de NNN-tabel 1:1 aansluit bij de begroting. Via een apart overzicht blijft inzichtelijk of (conform de Uitvoeringstrategie) het doel van 15% bijdrage derden gehaald wordt.
2. In het kader van 'voorspellen' transparanter is wat wel/niet in de cijfers is meegenomen, waardoor het voorspellend vermogen groter wordt.

In de nieuwe financiële tabel over de NNN-programmering presenteren we aan de kosten kant de realistische begroting per onderdeel. Aan de dekking kant presenteren we voor de begroting de dekking uit grond, gedecentraliseerde en provinciale middelen. De bijdrage van derden wordt apart gepresenteerd.

De NNN-tabel 'oude stijl' is als bijlage toegevoegd. Hieronder presenteren wij de nieuwe financiële tabel voor het NNN-programma.

Programmering Uitvoeringsstrategie NNN (US, in € x 1 mln.)			
Projecten	Realisatie 2011-2017	Raming actuele businesscase BC 2018-2027	Totaal raming 2011-2027
Gouwe Wiericke	11,0	42,4	53,4
Krimpenerwaard	24,0	77,2	101,2
Overige projecten	31,2	61,1	92,3
Weidevogels op provinciale gronden	0,0	10,0	10,0

Ecologische verbindingen (prioriteit 1 & 2)	1,8	24,3	26,1
Risicoreservering NNN	0,0	25,0	25,0
Totale uitgaven	68,0	240,0	308,0
Dekking			
Beschikbare middelen (gedecentraliseerde middelen, bestaande provinciale middelen)	51,1	94,9	146,0
Grond (verkoop en pacht)	90,0	69,2	159,2
Bijdrage derden / contractpartners (periode 2013-2016)	2,8	0,0	2,8
Dekkingsmiddelen	143,9	164,1	308,0
Saldo	75,9	-75,9	0,0

Bijdragen derden (in € x 1mln.)				
	Realisatie 2011-2016	Berekende bijdrage derden 2017	Raming actuele businesscase 2018-2027	Totaal raming 2011-2027
Bijdragen	2,8	1,1	32,2	36,1

9. Financiën

Op dit moment zit het NNN-budget in diverse reserveringen. Dat is niet overzichtelijk. Het voorstel is om het NNN-budget in twee reserveringen onder te brengen:

- De bestaande GvG-reservering, met alle inkomsten uit grond (verkoop/pacht).
- Een nieuwe NNN-reservering, met als voeding de gedecentraliseerde Rijks- en de provinciale middelen.

Door het afsplitsen van de NNN middelen van de reserve Groene Ambities worden de middelen ten behoeve van het NNN-programma geborgd. Tevens biedt het werken met een gesloten systeem voor het NNN meer transparantie en inzicht, wat ook belangrijk is vanwege de verantwoording van onze jegens het Rijk overeengekomen inspanningsverplichting. In de meerjarenbegroting 2018-2021 is een bedrag aan onttrekkingen aan de reserve Groene ambities geraamd van € 33,5 mln. ten behoeve van de dekking NNN. Voorgesteld wordt om in de begroting 2019 ten behoeve van de realisatie van weidevogeldoelstellingen op PZH-gronden

(voorstel nr. 5) een onttrekking van € 10 mln. aan de reserve Groene Ambities te doen en dit bedrag in de reserve Natuur Netwerk Nederland te storten. Daarmee kunnen de huidige geplande onttrekkingen in de jaren 2019 t/m 2021 ad € 33,5 mln. komen te vervallen. Daarnaast wordt in de dekking voorzien door aanwending van de baten uit grondverkoop en pachten van € 69,2 (2018-2027) en de gevormde reserve Reserve Ontwikkelopgave Natuur (grondopbrengsten 2011-2017) ad € 53,9 mln. Tevens wordt een bijdrage uit de reserve Decentralisatieakkoord Natuur gedaan van € 16,6 mln. Daarmee kunnen de huidige geplande onttrekkingen in de jaren 2021 t/m 2027 ad € 38,5 mln. komen te vervallen. Naast bovengenoemde middelen zijn in de meerjarenbegroting de provinciale middelen opgenomen voor € 88,5 mln.

Bij de uitvoering van het herijkte programma Recreatie om de Stad (RodS) blijkt ruim 50 hectare uit de provinciale grondportefeuille niet benodigd te zijn voor de realisatie van de RodS-opgave. Deze ca. 50 ha is uit een aantal percelen opgebouwd die bij de realisatie van de diverse RodS projecten in de provincie niet nodig bleken voor de opgave. GS zullen deze gronden toevoegen aan de Grond voor Grond portefeuille (de verkoopwaarde wordt geraamd op ca.€ 3 mln.). Bij de eerstvolgende actualisatie van de Visie Ruimte en Mobiliteit worden de wijzigingen in de begrenzing van de RodS gebieden verwerkt.

Het wijzigingsvoorstel voor het Kaderbesluit Groen 2019 is:

- We vragen PS akkoord te gaan met het instellen van een nieuwe reserve (Reserve Natuur Netwerk Nederland) ten behoeve van de NNN middelen met een looptijd tot en met 2027. De reserve wordt gebruikt om het fluctuerende kasritme op te vangen en wordt gevoed door de provinciale middelen welke in enig jaar niet tot een uitgaven komen maar wel benodigd zijn voor het programma op een later tijdstip. Door het instellen van deze reserve wordt vermenging met andere middelen, begrotingsdoelen voorkomen.
- Aan PS wordt gevraagd in te stemmen met de overheveling van € 10 mln. uit de reserve Groene ambities naar de Reserve Natuur Netwerk Nederland.
- Aan PS wordt gevraagd in te stemmen met de overheveling van € 16,6 mln. uit de reserve Decentralisatie Akkoord Natuur naar de reserve Natuur Netwerk Nederland.
- Aan PS wordt gevraagd bij de eerstvolgende actualisatie van de Visie Ruimte en Mobiliteit de wijzigingen in de begrenzing van de RodS gebieden te verwerken.

Overige toezeggingen aan PS

Definitieve begrenzing NNN Krimpenerwaard.

In november 2017 is aan PS gemeld: *'dat de Stuurgroep Veenweiden Krimpenerwaard in december 2017 een voorstel zal doen voor het in- en uitdeuken van de NNN-begrenzing. Conform de afspraak in de Gebiedsovereenkomst moet het in- en uitdeuken per saldo globaal gelijk blijven. De realisatie van de NNN-doelstelling is daarbij leidend. GS zullen in januari 2018 het voorstel van de Stuurgroep beoordelen en op basis daarvan de begrenzing van het NNN Krimpenerwaard vaststellen. Dit wordt vervolgens ter visie gelegd en in april 2018 stellen GS de definitieve begrenzing vast. Provinciale Staten worden geïnformeerd over deze besluiten. Wanneer het in- en uitdeuken een saldo heeft van meer dan 1% van het totale NNN-areaal in de Krimpenerwaard (2.250 hectare) , dan zullen GS het besluit voor advies voorleggen aan de Statencommissie Duurzame Ontwikkeling.'*

In februari 2018 is de bijgevoegde brief van de Stuurgroep Krimpenerwaard ontvangen. De stuurgroep geeft aan dat zij niet tijdig met alle grondeigenaren af heeft kunnen stemmen over de definitieve begrenzing. Om geen vertraging op te lopen stelt de stuurgroep nu voor om de procedure om te draaien: de stuurgroep stemt met de grondeigenaren af en neemt de afgesproken begrenzing op in de procedure van het bestemmingsplan. Na vaststelling van het bestemmingsplan wordt de definitieve begrenzing aangeboden aan GS voor verwerking in de Verordening Ruimte.

Bovenstaande procedure is mogelijk, zolang aan de eerder geformuleerde eisen wordt voldaan:

1. De definitieve begrenzing moet conform de Gebiedsovereenkomst minimaal 2.250 hectare groot zijn.
2. Het in- en uitdeuken mag een saldo hebben van maximaal 1 % van het totale areaal van 2.250 ha.

Daarnaast geldt de voorwaarde dat de begrenzingvoorstellen bestuurlijk worden afgestemd, voordat er besluitvorming plaatsvindt. De brief van de Stuurgroep Krimpenerwaard en de reactiebrief van GS zijn ter informatie bijgevoegd.

Addendum Gebiedsovereenkomst Krimpenerwaard

In de Statencommissie Duurzame Ontwikkeling van 27 september 2017 is de volgende toezegging gedaan: *'Vanwege de versnelling van de realisatie van het NNN Krimpenerwaard wordt een addendum bij de huidige Gebiedsovereenkomst opgesteld. De planning is dat deze in het eerste kwartaal van 2018 door Gedeputeerde Staten wordt vastgesteld. Het addendum wordt vervolgens ter informatie aan Provinciale Staten gestuurd.'*

Via de statengriffie is de vraag gesteld of het conceptaddendum voorafgaand aan de vaststelling door GS aan PS gezonden kan worden. Geantwoord is dat de conceptaddendum eind maart ter informatie aan PS gezonden wordt.

Het conceptaddendum is ter informatie bijgevoegd. De afstemming met de Stuurgroep Krimpenerwaard, de gemeente Krimpenerwaard en het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard over het concept loopt nog.

Overzicht borging natuurdoelen Krimpenerwaard

In de Statencommissie Duurzame Ontwikkeling van 27 september 2017 is de volgende toezegging gedaan: *'Voor Provinciale Staten wordt inzichtelijk gemaakt hoe de natuurdoelen in de Krimpenerwaard geborgd wordt. Hiervoor wordt een overzicht gemaakt dat in het eerste kwartaal van 2018 ter informatie aan Provinciale Staten gestuurd wordt.'*

Hieronder is het overzicht opgenomen via welke regelingen / afspraken de realisatie van de natuurdoelen in de Krimpenerwaard geborgd wordt.

Gebiedsovereenkomst Veenweide Krimpenerwaard 2014-2021

In de huidige gebiedsovereenkomst is bepaald welke natuurdoelen gerealiseerd worden, te weten:

- Weidevogelgrasland
- Botanisch grasland
- Kleine landschapselementen

Inrichtingsplan / Natuurbeheerplan

De Stuurgroep Krimpenerwaard stelt conform de inhoudelijke kaders in de gebiedsovereenkomst een Inrichtingsplan op. In dat plan wordt op perceel niveau vastgelegd welke natuurbeheertypen gerealiseerd moeten worden. Het Inrichtingsplan wordt nu opgesteld. Op basis daarvan wordt het Natuurbeheerplan per 1 januari 2019 aangepast door GS.

Bestemmingsplan

Gedeputeerde Staten hebben bij de instemming met de door de Stuurgroep Krimpenerwaard voorgestelde versnelling van de realisatie van het NNN als voorwaarde gesteld dat de gemeente Krimpenerwaard een bestemmingsplan voorbereidt en vaststelt dat realisatie van de natuur- en waterdoelen planologisch mogelijk maakt. Het bestemmingsplan moet een titel bieden voor verwerving tegen volledige schadeloosstelling, wat betekent dat zo nodig ook op basis van een onteigeningstitel verworven kan worden. De procedure loopt nu en het bestemmingsplan wordt naar verwachting per december 2018 vastgesteld.

Peilbesluit

Gedeputeerde Staten hebben bij de instemming met de door de Stuurgroep Krimpenerwaard voorgestelde versnelling van de realisatie van de realisatie van het NNN als voorwaarde gesteld dat het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard een peilbesluit neemt dat realisatie van de natuur-en waterdoelen waterstaatkundig mogelijk maakt. De voorbereiding van de procedure loopt en het peilbesluit wordt naar verwachting per maart 2019 vastgesteld.

Uitvoeringsovereenkomst zelfrealisatie

Elke agrarische ondernemer die via zelfrealisatie de natuurdoelen in de Krimpenerwaard wil realiseren stelt een Natuurinrichtingsplan op waarin de natuurinrichting en het natuurbeheer beschreven zijn. Dat plan wordt aan het Inrichtingsplan getoetst door de Stuurgroep Krimpenerwaard. Vervolgens wordt door GS en de ondernemer een Uitvoeringsovereenkomst afgesloten. Daarin wordt afgesproken dat:

- Voor de eigen gronden van de ondernemer een kwalitatieve verplichting wordt aangegaan. Daarin wordt de uit te voeren natuurinrichting en het uit te voeren natuurbeheer vastgelegd. Ook wordt opgenomen dat de eigenaar niets mag doen of nalaten dat de ontwikkeling en instandhouding van het natuurbeheertype in de weg staat. Aangezien de grond wordt afgewaardeerd zal de kwalitatieve verplichting bij het kadaster worden ingeschreven.
- Voor de gronden van de provincie en ZHL worden pachtovereenkomsten afgesloten. De bovenstaande verplichtingen worden ook opgenomen in de pachtovereenkomst voor de PZH-gronden.

Naast de bovenstaande specifieke afspraken gelden de volgende generieke afspraken.

Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur- en Landschap (SKNL)

Wanneer er een subsidie wordt verstrekt op basis van de SKNL als tegemoetkoming voor de waardedaling van de grond als gevolg van de omzetting naar natuur, wordt er een kwalitatieve verplichting op het perceel in het kadaster ingeschreven (zie ook bij Uitvoeringsovereenkomst). Jaarlijks wordt de situatie in het veld steekproefsgewijs gecontroleerd.

Via de SKNL kan ook subsidie verleend worden voor de natuurinrichting. De aanvraag met het inrichtingsplan wordt getoetst aan de natuurbeheertypen in het Natuurbeheerplan

Subsidieregeling Natuur- en Landschapsbeheer (SNL)

Op basis van de SNL wordt subsidie verleend aan gecertificeerde beheerders voor het uitvoeren natuurbeheer. De SNL stelt geen specifieke voorwaarden. Het gaat uit van vertrouwen in de voor natuur gecertificeerde beheerder.

Certificering SNL

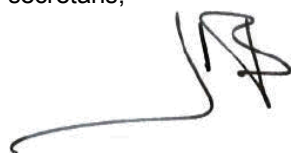
Om in aanmerking te komen voor beheersubsidie in het kader van de SNL, moet de aanvrager gecertificeerd te zijn. Hiervoor dient hij een kwaliteitshandboek te hebben dat is goedgekeurd door de Stichting Certificering SNL. In dit kwaliteitshandboek staat beschreven hoe de interne processen van de beheerder rondom het natuurbeheer geregeld zijn. Vanuit de Stichting Certificering SNL worden er audits uitgevoerd .

Prestatie-indicatoren NNN beschikbaar op Staat van Zuid-Holland

Conform de toezegging in de Statencommissie Duurzame Ontwikkeling van 27 september 2017 staan de prestatie indicatoren voor het NNN uiterlijk bij de vaststelling van de Voortgangsrapportage 2017 online op de Staat van Zuid-Holland.

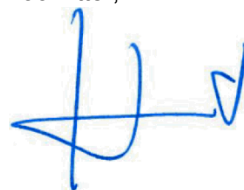
Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

drs. J.H. de Baas

voorzitter,

drs. J. Smit

Bijlagen:

- Brief van Gedeputeerde Staten aan de Stuurgroep Krimpenerwaard, over begrenzing NNN Krimpenerwaard
- Brief van de Stuurgroep Krimpenerwaard aan Gedeputeerde Staten, over de begrenzing NNN Krimpenerwaard
- Concept addendum Gebiedsovereenkomst Krimpenerwaard

Bijlage: Financiële tabel NNN (oude stijl)

Programmering Uitvoeringsstrategie NNN (US, in € x 1 mln.)							
Projecten	Realisatie 2011- 2012 US	Realisatie 2013- 2016	Realisatie 2017	Raming actuele businesscase BC 2018- 2027	Totaal raming 2011- 2027 (incl.bijdrage derden)	Oorspronkelijk US 2011-2027	Vershil US en nieuwe raming
Gouwe Wiericke	5,3	4,1	1,6	42,4	53,4	42,7	10,7
Krimpenerwaard	12,6	9,8	1,6	77,2	101,2	89,9	11,3
Deltanatuur en overige projecten	17,8	8,8	4,6	19,9	51,0	74,8	-23,8
Strategische reservering				46,1	46,1	28,4	17,7
Weidevogels				10,0	10,0		10,0
Ecologische verbindingen (prioriteit 1 & 2)		1,4	0,4	31,8	33,6	22,0	11,6
Ecologische verbindingen (prioriteit 3)				8,3	16,6	0,0	16,6
Risicoreservering NNN				16,7	16,7	0,0	16,7
Uitgaven	35,7	24,1	8,1	252,2	328,6	257,8	70,8
Dekking							
Beschikbare middelen (gedecentraliseerde middelen, bestaande provinciale middelen)	21,0	26,8	3,3	94,9	146,0	136,0	10
Grond	24,0	56,2	9,8	69,2	159,2	91,0	68,2
Bijdrage derden / contractpartners		2,8	1,1	32,2	36,1	40,0	-3,9
Dekkingsmiddelen	45,0	85,8	14,3	196,3	341,3	267,0	74,3
Saldo	9,3	61,7	6,2	-55,9	12,7	9,2	3,5